

Illustrerede KLASSIKERE

*De bedste fortællinger af
verdens største forfattere*

NR. **20** KR. **150**

EN VERDENSOMSEJLING UNDER HAVET

JULES VERNE

"...det er livet i sig selv, som ikke passer mig i særlig grad."

Jules Verne

I modsætning til, hvad man almindeligvis tror, var Jules Verne (1828-1905) som science fiction forfatter ikke fuld af forventning om, hvad fremtiden ville bringe. Han var rigtigt nok levende interesseret i teknologiske fremskridt, og i sine bøger videreudviklede han det allerede eksisterende i logisk retning. Men udsættes hans bøger for et nærmere studium, fornemmer man straks, at der under de spændende eventyr og fantastiske opfindelser ligger et lag af mistillid og pessimisme.

TEKNOLOGIENS MULIGHEDER OG FARER

Verne var hele sit liv fuld af skepsis overfor menneskets evne til at drage nytte af de teknologiske fremskridt, han forestillede sig. Det er enkeltpersoner, som styrer de fantastiske maskiner, og når personen dør, gør maskinen det også. Fremskridtet går tabt. Kaptajn Nemos undervandsbåd Nautilus suges ned af malstrømmen i *En verdensomsejling under havet* for endelig at blive begravet under resterne af *Den hemmelighedsfulde ø* (IK nr.21). Ballonerne i *Fem uger i ballon* og i novellen *Et drama i luften* falder ned og går til grunde. *Hector Savadacs* komet og tunneltog under Atlanterhavet viser sig at være drømme. Roburs flymaskiner i *Robur Luftens Erobrer* (IK nr.129) og *Verdens behersker* (IK nr.136) falder ned. Kanonerne i *Les Cinq cent millions de la Bégum* og i *Sans dessus dessous* viser sig ubrugelige og forkastes. Osv.!

I 1863 skrev Jules Verne bogen *Paris i det 20. århundrede*, en gennemført dystre beskrivelse af den vestlige civilisations undergang og af hvor-

Fremtids- pessimisten og hans forlægger

af Hanna Instedt
bearbejdet til dansk af
Anders Hjorth-Jørgensen

Jules Verne

dan sociale og kulturelle normer går i opløsning. Litteratur og kunst har mistet deres betydning i samfundet og for mennesket, og samfundet drives frem af et historieløst profitjag. Bogens helt vandrer til sidst forladt og alene rundt i sneen i fremtidens industrialiserede Paris.

Pierre-Jules Hetzel

Grundholdningen i denne bog genfindes i Jules Vernes allertidligste fortællinger og i bøgerne fra hans sidste år - men i mindre grad i hans hovedproduktion.

Da Verne indleverede manuskriptet til *Paris i det 20. århundrede*, skrev hans forlægger, Pierre-Jules Hetzel, til ham: "De er ikke rigtig klog, jeg havde håbet på noget bedre fra Deres hånd."

Hetzel rådede Verne til at gemme manuskriptet væk og måske hente det frem tyve år senere, når Vernes position som forfatter kunne tåle en sådan udgivelse.

Manuskriptet blev lagt i pengeskabet og blev først udgivet i 1995.

Forholdet mellem Hetzel og Verne skulle blive afgørende for Vernes forfatterskab - på godt og ondt. Og for hans succes!

BORGERSØN OG JURIST

Jules Vernes herkomst var helt igennem borgerlig, faderen var jurist og familien boede i Nantes ved Loirefloden. Kun 9 år gammel blev Jules sammen med broderen Paul sendt på kostskole. På faderens ønske studerede Jules jura og tog juridisk embedseksamen.

Studentertilværelsen i Paris havde imidlertid givet ham andre erfaringer og oplevelser, end det faderen forventede. Jules Verne havde igennem hele sin ungdomstid været noget af en læsehest, som både slugte skønlitteratur og videnskabelige værker. Og nu begyndte han så småt at skrive selv. Han fik arbejde som sekretær ved Théâtre Lyrique og skrev samtidig lystspillet i et akt, *Les Pailles Rompes*. Manuskriptet viste han til Alexandre Dumas d.æ., som han havde lært at kende, og denne satte stykket op på sit eget teater, Théâtre Historique i juni 1850.

Verne skrev også rejseskildringer og

noveller. Sin første bog, *L'Amerique du Sud* - en historisk beskrivelse - fik han udgivet i 1851.

Samme år fik han også udgivet en novelle, men så var det slut. Hans forsøg indenfor romangenren var der ingen, som ville udgive.

FORLÆGGER "SVENGALI"

Familiemyten fortæller, at i 1862, da Jules Vernes manuskript om en ballonfærd over Afrika blev afvist til udgivelse, blev han så skuffet og rasende, at han smed det i kaminen. Hans kone reddede det imidlertid fra flammerne, og i næste ombæring havnede det på den veletablerede forlægger Pierre-Jules Hetzels skrivebord. Denne havde øje for kvaliteter og muligheder, som andre forlæggere ikke havde set, men han så også klare mangler.

Hetzel sendte Verne hjem med en lang liste over, hvad der skulle ret-

tes, slettes og tilføjes. To uger senere vendte Verne tilbage med det bearbejdede manuskript, som Hetzel læste igennem med tilfredshed. Og ikke nok med det. Han udformede en kontrakt, som forpligtede Verne til at levere to

bøger om året.

Bøgerne skulle i første omgang publiceres i Hetzels nystartede *Magazine d'Éducation et de Récréation* som udkom hveranden uge. Hetzel sørgede for, at Vernes fortællinger passede til magasinets koncept. De skulle både underholde og rumme en pædagogisk vinkel. Læserne skulle have viden om geografi og videnskabelige fremskridt pakket ind i spændende fortællinger. Og Hetzel ønskede, at fortællingerne skulle skrives i en lettere tone end den Verne havde præsteret i sine tidligere forsøg.

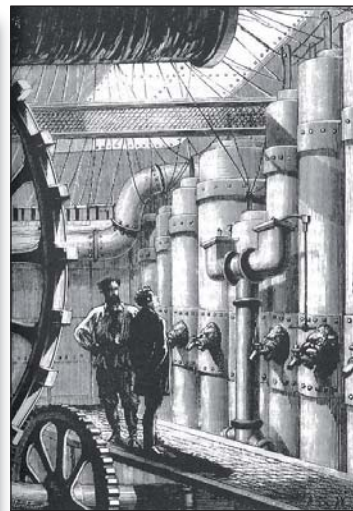
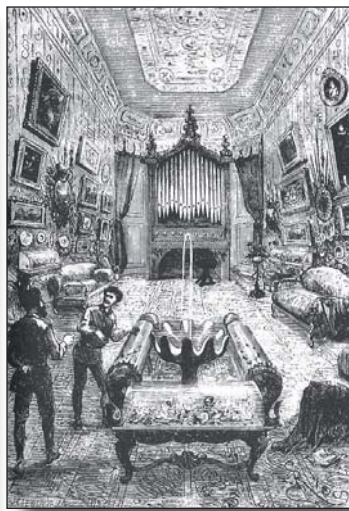
SUCCESFORFATTER

I 1863 blev Jules Vernes første roman, *Fem uger i ballon*, udgivet i bogform. Bogen blev en succes og blev efterfulgt af nye romaner på samlebånd. Helt kunne Verne ikke leve op til kontraktens krav om to bøger om året, men det var tæt ved. Under fællestitlen *Les Voyages Ex-*

traordinaire udkom der 65 romaner i løbet af de næste 40 år. Desuden skrev Verne noveller og mere populærvidenskabelige værker samt enkelte rejseklidringer. Ialt omkring 90 bøger. I løbet af få år blev han en af Frankrigs mest læste forfattere. Selvom Jules Verne lod romanernes handling foregå i eksotiske miljøer rundt omkring i verden, var han ikke selv videre berejst. Inspiration fandt han i tidsskrifter og hos andre forfattere, ligesom grundlaget for hans fantastiske opfindelser og fremtidsprofetier var baseret på viden, han tilegnede sig via sin omfattende læsning.

*Herunder og på den følgende side ses syv illustrationer fra Hertzels et-binds udgave fra 1871 af *Vingt Mille Lieues sous les mers* - udført af Alphonse de Neuville og Riou og graveret af Hildibrand.*

Indtil Hetzels død i 1886 fortsatte de deres tætte samarbejde. Siden har det vist sig, at Hetzel både gav Verne ideer til nye bøger og bidrog til kraftige ombearbejdnings af manuskripterne, før de gik i trykken. Var han ikke tilfreds, undslog han sig ikke for at skrive teksten om. Hetzels søn overtog familieforetagendet og rollen som Vernes forlægger efter faderens død, men han fik på ingen måde samme aktive indflydelse som faderen på Vernes forfatterskab.

Efterhånden blev Hetzels manglende indflydelse tydelig, bøgerne blev mørkere i tonen og mere eller mindre præget af idemæssig tomgang. Verne begyndte at henlægge stadig mere handling til fremtiden - noget som langt fra var hovedtendensen tidligere - og forsøgte at leve op til myten om sig selv som "spåmand". Men læserinteressen svandt og enkelte af de seneste bøger udkom i minimale oplag - ihvertfald set i Verne-målestok.

FORFATTER EFTER SIN DØD

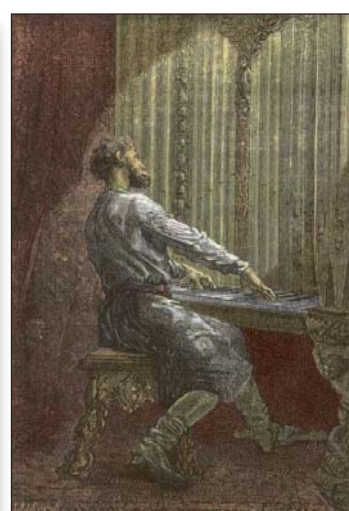
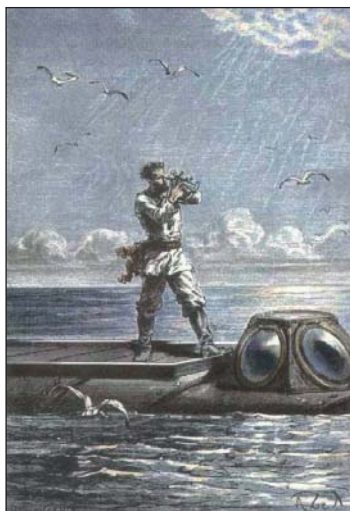
Jules Verne døde den 24. marts 1905, men der udkom stadig nye bøger fra hans hånd. Sønnen Michel sørgede for, at faderens efterladte manuskripter blev bearbejdet og udgivet. 7 romaner og 6 noveller blev publiceret efter Jules Vernes død. Den sidste roman - bortset fra *Paris i det*

20. århundrede - udkom i 1919.

Senere forskning har afsløret, at Michel Verne spillede en langt mere aktiv rolle i tilblivelsen af disse bøger, end man tidligere havde troet. Hele kapitler i flere af de efterladte bøger er skrevet af Michel, og to af bøgerne næsten helt og holdent af ham. Den mesterlige novelle *L'Eternel Adam* er sandsynligvis hans værk fra start til slut.

Men hovedværkerne, bøgerne fra "den gode periode", er Jules Vernes. Det kan ingen tage fra ham. Blandt disse finder man *Vingt Mille Lieues sous les mers* - eller som den hedder på dansk *En verdensomsejling under havet* - oprindeligt udgivet på fransk i to bind 1869-70.

Hanne Innsedt er uddannet folkeskolelærer og har studeret børnelitteratur ved Barnevernsakademiet i Oslo. Hun har udgivet flere bøger for børn og voksne og har anmeldt børnebøger i aviser og fagpresse.

På dansk er udgivet utallige mere eller mindre bearbejdede udgaver af *En verdensomsejling under havet*.

Hele teksten kan læses på originalsproget fransk på

<http://www.gutenberg.org/dirs/etext04/720kc10.txt> og <http://jv.gilead.org.il/le-chateau/20mil/>

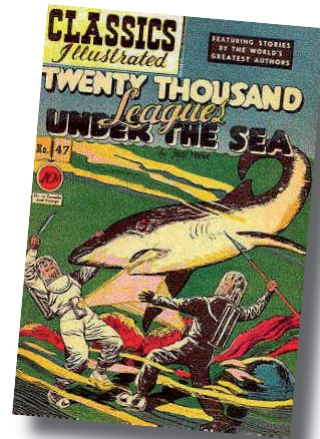
eller den kan høres som engelsk lydbog på <http://www.gutenberg.org/etext/6538>.

I USA blev *20.000 Leagues Under the Sea* trykt i fem oplag med forside af Henry C. Kiefer - efter avispublivering 27. april - 18. maj 1947. September 1955 udkom hæftet med malet forside af ukendt kunstner - en forside, som også blev anvendt ved den danske udgivelse. Denne udgave udkom i ialt ti oplag. En tredje udgave udkom i to oplag med malet forside af Norman Nodel (se biografi side 11) - den første af disse i 1968. Hæftets indhold forblev uforandret i alle oplag med indhold tegnet af Henry C. Kiefer.

Udgivet første gang
i USA som *Classics Illustrated*
nr. 47 i maj 1948.
Udgivet på dansk som
Illustrerede Klassikere nr. 20
i fire oplag - det første i 1956.
Desuden udgivet som
Stjerneklassiker nr. 2 i 1969.
I USA også udgivet af
Acclaim Books som undervisningsudgave i juli 1997 med forsideillustration af John Paul Leon.

Manus:
Ukendt
Tegninger:
Henry C. Kiefer

Henry C. Kiefer
– se biografi i bog 2 side 131

Herover: Første amerikanske udgave med Kiefer-forside.
Til venstre og herunder:
Den australske udgave, den engelske og 1968-udgaven med Nodel-forside i nævnte rækkefølge.

Den norske udgave.

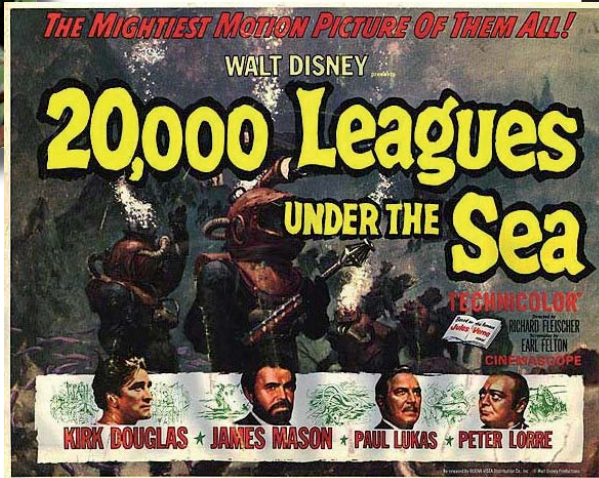
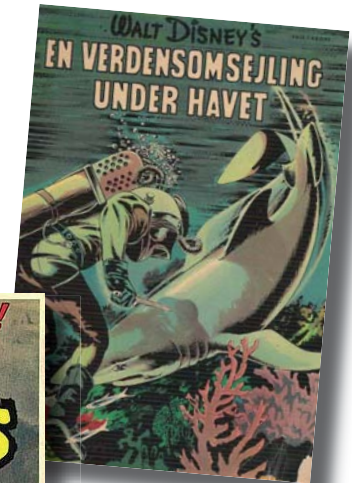
Acclaim-udgaven

Stjerneklassiker nr. 2

Disneys verdensomsejling

af Anders Hjorth-Jørgensen

Allerede i 1916 blev *En verdensomsejling under havet* til en 105 minutter lang stumfilm instrueret af den i dag rimeligt ukendte Stuart Paton.

Senere er andre filmatiseringer fulgt efter, bl.a. to TV-produktioner fra 1997 med henholdsvis Michael Caine og Ben Cross som kaptajn Nemo.

Denne spændende og sammensatte personlighed er også dukket op i andre film med afsæt i Vernes ubåds-tema, bl.a. i Robert Ryans skikkelse i *Captain Nemo and the Underwater City* (1969), Jose Ferrers i *The Return of Captain Nemo* (1978) og Naseeruddin Shahs i *The League of Extraordinary Gentlemen* (2003). Ingen af disse filmatiseringer kan dog måle sig med Walt Disney-produktionen fra 1954, hvor James Mason gør Nemo til en på en gang kultiveret, fanatisk og farlig Nemo, flot sekunderet af Paul Lukas som den

indignerede og nysgerrige professor Arronax, Kirk Douglas som den handlekraftige og trodsige Ned Land og Peter Lorre som professorens pudsige og naive tjener Conseil.

Instruktør var Richard Fleischer, som aldrig senere i sin filmkarriere - der først stoppede i 1989 - kom tættere på at skabe et mesterværk. Set med datidens øjne var filmens special-effekter enestående, og de gav fortjent filmen sin ene Oscar. Den anden fik den for "Best Art Direction-Set Decoration" i en farve-

film. Desuden blev den nomineret til en Oscar for Elmo Williams' klipning.

Leonard Maltin giver i sin *Movie and Video Guide* filmen disse ord med på vejen: "Fremragende Disney fantasy-adventure i det brede format ...

Mindeværdige actionscener og god rollebesætning gør det til en sikker vinder."

Ved filmens danske premiere i 1955 skrev Inge Dam i *Dansk Familieblad*: "Om Disneys film må det vel være nok at sige, at den måler sig med Jules Vernes roman. Den er eventyrlig og pragtfuld, den er helt gribende i sin spænding ... Nej, man har aldrig set magen til billeder."

Øverst tv.: *Det danske filmprogram fra 1955. Øverst th.: Tegneserieudgaven bygget over filmen, tegnet af Frank Thorne, udgivet af Gutenberghus 1955. Midt på siden: Model af filmens Nautilus.*

